

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
Enheten för processrätt och domstolsfrågor
103 33 Stockholm**Yttrande över departementspromemorian Mellanchefsstrukturen i domstol och nya befordrade domaranställningar utan chefskap m.m. (Ds 2013:41)**

Med anledning av att Riksdagens ombudsmän beretts tillfälle att lämna synpunkter på innehållet i rubricerad departementspromemoria får jag framföra följande.

Mellanchefsstrukturen

Från de synpunkter som JO främst har att beakta har jag inga principiella invändningar mot att det i domstolsinstruktionerna förs in regler om att chefskap över ordinarie domare inte får utövas av någon annan än domstolschefen, en chefsrådman eller en överrättslagman. Emellertid innebär en sådan reglering att vissa domstolar, om de behåller nuvarande organisation, kommer att ha enheter där enhetschefen inte kan fullgöra sitt uppdrag fullt ut eftersom han eller hon inte längre får vara chef över de ordinarie domarna på enheten. Detta är en olycklig lösning ur ett lednings- och styrningsperspektiv. Lösningen ligger sannolikt – när det gäller tingsrätter och förvaltningsrätter – på sikt i att även chefskapet för mindre enheter utövas av chefsrådmän som utnämnts av regeringen. Den individuella lönesättningen ger ju möjlighet att anpassa lönen för en chefsrådman till det kontrollspann som han eller hon har.

I avsnitt 6.10 tar utredningen upp ett problem med den föreslagna ordningen. Det finns ett antal underrätter som är så små att lagmannen även i framtiden kommer att vara den enda chefsdomaren. Med utredningens förslag kommer det därmed inte att finnas någon chef för de ordinarie domarna när lagmannen är ledig under t.ex. semester och sjukdom. Enligt min mening är det inte en acceptabel ordning – inte minst under sommarsemestrar behövs det en chef även för de ordinarie domarna.

Befordrade domaranställningar utan chefskap

Under många år har inte minst från domarhåll efterlysts befodringsmöjligheter även för de domare som inte passar som chefer. I allmänhet har dessa önskemål haft domaren själv i fokus: värdet i att utvecklings- och karriärmöjligheterna för domare ökar poängteras. Även regeringens direktiv till utredaren har detta fokus med tillägget att förbättringarna för domarna ökar domaryrkets attraktivitet.

Utredaren har klokt nog kommit fram till att skäl av detta slag inte räcker för att införa ett system med nya befordrade anställningar utan att det i stället bör krävas att en förändring svarar mot ett behov i domstolarnas verksamhet. Härvid har utredningen kommit fram till att det kan finnas ett behov av anställningar för särskilt skickliga domare i underrätt. Dessa ska – som ett minimum – dels delta i avgörandet av särskilt kvalificerade mål, dels följa domstolens rättskipning och verka för en enhetlig rättstillämpning. Utredaren räknar med att det på några års sikt kommer att finnas ett femtiotal anställningar för dessa särskilt skickliga domare.

Domaryrket är ett yrke där det ställs stora krav på skicklighet för alla som utövar det. Riksdagen och regeringen har upprepade gånger uttalat att det är angeläget att säkerställa att domstolarna även i framtiden kan rekrytera domare som tillhör de allra skickligaste och för yrket mest lämpade juristerna i landet (se t.ex. prop. 2007/08:113 s. 9). Med denna målsättning förefaller det vara svåradministrerat att bland Sveriges skickliga domare skilja ut ett femtiotal som är särskilt skickliga. Och jag känner mig mycket tveksam till om de uppgifter som de skickligaste domarna skulle kunna få kan motivera särskilda anställningar för särskilt skickliga domare.

Härutöver har utredaren själv identifierat ett antal nackdelar med befordrade domaranställningar utan chefskap. På s. 237 ff. redovisas ett antal sådana. Jag är särskilt orolig för att de små domstolarnas redan svåra rekryteringsläge skulle komma att påverkas negativt av en förändring. Vidare skulle de nya anställningarna leda till att ett domstolsväsende som redan av många anses vara alltför hierarkiskt uppbyggt förses med ytterligare en nivå i hierarkin.

Sammanfattningsvis anser jag att behovet av nya befordrade domaranställningar utan chefskap inte är så påtagligt att det överväger de nackdelar som finns med förslaget. Jag avstyrker därför utredarens förslag.

Ordförandeskapet i kollegial sammansättning

Jag tillstyrker att föreskrifter om behörighet att vara ordförande vid juristkollegial handläggning och om hur ordföranden ska utses vid sådan handläggning ska framgå av lag.

I övrigt föranleder departementspromemorian inga synpunkter från min sida.

Lars Lindström

I beredningen av yttrandet har byråchefen Carina Bring Sjögren deltagit.